

Lęg świstuna *Anas penelope* na Zalewie Szczecińskim

AREND J. VAN DIJK

W sezonie lęgowym 2009 prowadzono inwentaryzację ptaków na Półwyspie Rów i Łąkach Skoszewskich nad Zalewem Szczecińskim (van Dijk 2010). Dnia 14 czerwca 2009 około godziny 9 przy zachodnim brzegu Płw. Rów pod Wolinem stwierdziłem samicę świstuna *Anas penelope* wodzącą trzy małe pisklęta. Ptaki obserwowałem przez 5 minut z odległości około 30 metrów, przez lornetkę 10x40. Podczas zbliżania się do nich, spłoszyły się i bardzo szybko odplynęły, kryjąc się w wysokim trzcinowisku. Pisklęta były relatywnie ciemne, zbliżone wyglądem do piskląt krzyżówki *A. platyrhynchos*. Wcześniej w tym samym miejscu obserwowano dwa samce świstuna (14 maja) oraz pojedynczą parę (11 i 14 czerwca). Stwierdzenie lęgu uzyskało akceptację Komisji Faunistycznej.

Jest to pierwszy przypadek lęgu świstuna na Zalewie Szczecińskim (Kaliciuk & Staszewski 1997, Ł. Ławicki – in litt.). Znamienne, że 1 czerwca 2008 roku przy Płw. Rów obserwowano 4 pary świstunów (dane własne), choć małe grupki i pojedyncze osobniki są spotykane w różne lata na Zalewie Szczecińskim w ciągu całego sezonu lęgowego (Ł. Ławicki – in litt.). Podczas inwentaryzacji ptaków lęgowych w roku 2010 na całym Zalewie Szczecińskim nie stwierdzono lęgu świstuna (Ł. Ławicki – in litt.).

Świstun jest skrajnie nielicznie lęgowym ptakiem w Polsce (Tomiałojć & Stawarczyk 2003, Sikora et al. 2007). W ostatnich latach nastąpił spadek jego liczebności. Na początku lat 1980. populację lęgową oceniono na 20–50 par, a w latach 1990. na 5–10 par (Tomiałojć & Stawarczyk 2003). Stwierdzenia lęgów poparte znalezieniem gniazd lub obserwacjami rodzin z młodymi były wielką rzadkością. W latach 1989–1998 odnotowano jedynie 11 pewnych przypadków gniazdowania, głównie w dolinach Biebrzy i Narwi oraz na stawach w Siemieniu na Lubelszczyźnie (Tomiałojć & Stawarczyk 2003). Niniejsze stwierdzenie jest zatem pierwszym pewnym lęgiem świstuna w Polsce po 11 latach przerwy. Drastyczny spadek liczebności świstuna w Polsce w ostatnich latach może być związany z ociepleniem klimatu (Tomiałojć & Stawarczyk 2003) i położeniem lęgowisk krajowych gatunku na południowym skraju zasięgu w Europie (Kauppinen 1997).

Na Pomorzu świstun był zawsze skrajnie nielicznie lęgowym gatunkiem. Na początku XX w. miał sporadycznie gniazdować na jez. Drużno i pod Gdańskiem, a w latach 1930. na jez. Dąbie (Tischler 1941, Tomiałojć 1990). Ponadto o możliwości gniazdowania donoszono z jez. Miedwie, okolic Kamienia Pomorskiego, jezior Wybrzeża Słowińskiego (Gardno, Łebsko, Jamno, Lubiatowo), jez. Parnowo pod Koszalinem, czy delty Świny. Nigdzie tam jednak nie zdobyto dowodu gniazdowania (Tomiałojć 1990, Tomiałojć & Stawarczyk 2003). Pewne lęgi świstuna na Pomorzu stwierdzono jedynie trzykrotnie: 18 maja 1970 znaleziono gniazdo z 6 jajami na jez. Świdwie (Noskiewicz et al. 1988), w 1978 roku samicę z młodymi obserwowano na Jez. Karsińskim pod Chojnicami (J. i P. Kozłowski w: Tomiałojć

& Stawarczyk 2003) oraz 22 czerwca 1992 widziano rodzinę na jez. Drużno (C. Nitecki w: Tomiałojc & Stawarczyk 2003).

Breeding record of the Eurasian Wigeon *Anas penelope* on the Szczecin Lagoon. On 14 June 2009 a female of the Eurasian Wigeon followed by three small chicks, on the Szczecin Lagoon near the western shore of the Rów Peninsula near Wolin were recorded. It is the first breeding record of the Eurasian Wigeon after 11-year break in Poland. In 1989–1998 only 11 confirmed nesting records of the Eurasian Wigeon in Poland were noticed, and its population was evaluated for 5–10 pairs. In Pomerania the Eurasian Wigeon was always the intensely sparse or uniquely breeding species, and clear breeding records were confirmed only 3 times: in 1970 on Świdwie Lake near Szczecin, in 1978 on Karsińskie Lake near Chojnice and in 1992 on Drużno Lake. The breeding record was accepted by the Avifaunistic Commission.

Literatura

- van Dijk A.J. (ed.). 2010. Breeding birds Odra Delta 2009. Census of breeding birds in EUCC reserves Rów peninsula and Czarnocin basin Odra Delta Nature Park, Poland. Vereniging Natuurmonumenten. 's-Graveland.
- Kaliciuk J., Staszewski A. 1997. Ostoje ptaków w polskiej części Zalewu Szczecińskiego. Zachodniopomorskie Towarzystwo Ornitologiczne, Szczecin.
- Kuppinen J. 1997. *Anas penelope* Wigeon. W: Hagemeijer E.J.M., Blair M.J. (eds). The EBBC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance. T&AD Poyser, London: 86–87.
- Noskiewicz J., Starobrzańska J., Wysocki R. 1988. Ptaki rezerwatu Świdwie i okolicy. Ochrona Przyrody 46: 217–258.
- Sikora A., Rohde Z., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. (red.). 2007. Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985–2001. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań.
- Tischler F. 1941. Die Vögel Ostpreußens und seiner Nachbargebiete. II. Ost-Europa-Verlag, Königsberg und Berlin.
- Tomiałojc L. 1990. Ptaki Polski: rozmieszczenie i liczebność. PWN, Warszawa.
- Tomiałojc L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”. Wrocław.

Arend J. van Dijk, SOVON, PO box 6521, 6503 GA Nijmegen, Holandia,
Arend.vanDijk@sovon.nl